De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.** Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 23 April 1916. N°. 1996.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20**, voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels *f* **1.20**, voor elken regel meer *f* —.**20**. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

„Nu door een spiegel".

PASCHA 1916.

> Want wij zien nu door eenen spiegel in eene duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten deele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben. 1 Cor. 13 : 12.

Al is 't slechts op den klank af, zoo blijft toch het feest der Opstanding nog altoos heel de Christenheid in blijden toon toespreken, reeds enkel doordien ons Pascha het *leven* stelt tegenover den *dood*. Hoe men er ook over heen glijde, het sterven blijft altoos een bange ure, en het graf stemt droef. Gaat daartegen, gelijk nu op ons Pascha, een stemme der Verrijzenis uit, een juichkreet van terugkeer in het leven, van een te boven komen van den dood en van een triomf over het graf, dan luistert heel de Christenheid toe, en ook wie zwak in zijn geloof stond, en afdoolde, blijft toch die juichkreet van het leven heerlijk vinden. Voor Pinksteren voelen al te velen schier niets meer. Ons Kerstfeest dreigt steeds meer tot een kinderfeest af te dalen. Maar ons Paaschfeest blijft de gloriedag. Het is op ons Paaschfeest de belofte van opstanding uit den dood, van terugkeer in het leven, van een eeuwig voortbestaan, die ons opnieuw bezegeld wordt. Het is of het Paaschfeest de rouwdragenden troosten komt, den bedroefden hun tranen afwischt, en een hope voor ons ontsluit, waarin we zoo goed als allen opnemen, die we reeds verloren hebben, waaruit we zelf levensmoed ons voelen toevloeien, en waardoor wie nog met ons bleven, ook als straks voor hen het scheiden komt, opnieuw aan ons verbonden weten. Wat reuzenschreden de geneeskunde ook op haar weg vooruitga, hoezeer ook het leven mag geacht zich te verlengen, en met frissche kracht nog vaak zelfs de grijsheid doorleefd wordt, het einde is en blijft toch onveranderlijk, dat ten leste de kracht inzinkt, de levensduur zich beperkt gaat gevoelen, en ten slotte de dood ons op ons levenspad achterhaalt. Al moge dan onze gemeene levensduur met een tiental jaren verlengd zijn, wat is dit tiental op de eeuwen, die vóór onzen groei hebben geheerscht. Het grijpt zoo aan, als van lieverlede onze kracht inteert, de frischheid des levens ons verlaat, en de vaalheid des doods allengs zich op ons gelaat afteekent. En daarom is 't dan zoo heerlijk, als er op de graven nog van een leven na dien bitteren dood sprake mag zijn, en als dat tweede leven ons door de Opstanding van Christus uit de dooden als gewaarborgd wordt. Zelf wie aan den Man van Smarte vreemd bleef en in diens triomf over den dood allerminst een wereldgebeurtenis eerde, voelt zich toch gestreeld door de grootsche gedachte van 't Pascha. Hier wel ondergang en vernietiging van ons leven. Straks onze persoon en onze naam zelfs op aarde vergeten. En heel onze existentie tot zelfs in ons eigen geslacht te niet gedaan. Maar daarna dan toch de hope op een tweede existentie, die zich eerst alleen in de ziel vastzet, maar eens ook om hereeniging met het lichaam zal roepen. Zij 't dan al, dat de breede schare der gedoopten zich niet te diep in dit alles indenkt, het bezielende Paaschfeest blijft dan toch zijn heilige, zijn hooge bekoring behouden. Op dien grooten vierdag toch is het, dat ons allen weer de zalige hope door het hart trilt, dat onze lieven die van ons gingen, nog leven, en dat ook ons na ons sterven een toekomst vol vrede beidt.

Dit is dan ook de allesbeheerschende gedachte die, als weer de heugenis van Jezus Opstanding wordt ingeluid, de schare der gedoopten aangrijpt. Dan vooral, zoo men zich, al zij 't slechts door uitwendige belijdenis, nog aan den Christus vastklemt. Dat er dooden waren opgestaan, wist men ook eer Jezus zelf uit de dooden verrees. Reeds in het Oud Verbond wees de Schrift er telkens op, en Jezus eigen historie spreekt ons immers van de opwekking van een drietal dooden; denk slechts aan Lazarus. Maar op Golgotha was het een sterven geweest, dat met ons en aller sterven niet op één lijn stond. De discipelen die drie jaren lang met Jezus verkeerd hadden, konden zich van zijn Kruis dat naderde, zelfs geen voorstelling vormen, en Petrus betuigt en bezweert hem: Heere, dit zal u geenszins geschieden. Dat desniettemin het Sanhedrin Jezus reeds op zoo jeugdigen leeftijd — hij was nauwelijks zijn drie-en-dertigste jaar ingetreden, — aansprak en aangreep, gevangen nam, en straks aan het Kruis hing, en dat Jezus door zijn wondermacht zich niet zelf van dat Kruis bevrijdde, maar er aan leed en aan onderging, was een zoo ontroerende triumf van den dood over het leven geweest, dat, ware het hierbij gebleven, alle hope op een zalig leven hiernamaals als uit ons hart zou zijn uitgescheurd. Maar dan ook omgekeerd, nu Satan en alle demonische macht op Golgotha den Messias had ten onder gebracht, en 't niet anders schijnen kon, of nu *waar* zijn levenskracht voor immer gebroken, — nu was zijn verrijzenis op den derden morgen dan ook een zoo heel ons geslacht aangrijpende gebeurtenis, dat de hope op een eeuwig leven, nu eerst, eerst door Jezus opstanding, bevestigd en verzegeld was. Vandaar dat ook de zwakgeloovigen, ja zelfs ver afgedoolde scharen er toch nog iets anders in zagen, of een Lazarus, dan of. de Christus in het leven terugkeerde en uit de dooden verrees. Wat die jongeling van de weduwe te Nain of het dochterke van Jairus te beurt viel, stond op zichzelf, gold enkel hun eigen persoon, maar de terugkeer van Jezus in het leven was een *wereldgebeurtenis* die heel ons geslacht de hope op een leven hiernamaals vernieuwde. En daardoor is de Paaschvreugde een sensatie geworden, die eeuw na eeuw, altoos met vernieuwde kracht, heel de Christenheid in haar worsteling met den dood deed triomfeeren. Wie in Jezus verrijzenis gelooofde, wandelde zelfs over onze graven met zoo geheel andere gewaarwording heen, dan wie in 't graf den eindpaal duchtte. Het feit ligt er dan ook eenmaal toe, dat 't deze zin, deze beteekenis van Paschen is, die 't eerst ons toespreekt, en als vanzelf op den voorgrond dringt. De dood blijft ons levenslot drukken, de sterversure wacht ons allen eens op, maar tegen dit sterven, en tegen die bangheid van den dood, stelt 't Paaschfeest de herrijzenis en wederopstanding, de zekerheid van een terugkeer in 't leven. Het is ons Pascha dat 't ons telken jare opnieuw betuigen komt: Niet de dood zal 't leven vernietigen, maar het leven overwint den dood.

Nog een tweede Evangelie-stem gaat bij Jezus opstanding van het geopende graf uit. Jezus verrijzenis biedt ons niet enkel een voorbeeld, hoe terugkeer in het leven voor wie stierf mogelijk is, maar hij als de verrezen Heiland biedt ons zelf voor onzen triumf over den dood *den waarborg*. Reeds hierop wordt door verreweg de meesten veel minder gelet. Voor de groote massa is en blijft het schier eenige bij het geopende graf van Immanuel, dat er na het ondergaan van den dood weer een opkomen ten leven mogelijk is. Maar wie gelooft gaat verder, en voor hem ontdekt zich hier een tweede heerlijke macht die van Jezus verrijzenis uitgaat. Door te verrijzen, straks op te varen ten hemel, en nu te zitten aan Gods rechterhand, is het Jezus onze Koning, die nu heerscht in het rijk der geesten, ook ons met zijn almachtige liefde omsluit, en ons, ook als we in het graf nederdaalden, persoonlijk kent, ons aan zich verbonden houdt, en zelfs eens ons weer ten leven verwekken zal. Voor wie gelooft is Jezus niet slechts één der velen, die ten leven uitgingen, zoodat wij straks in gelijk lot zouden deelen, maar 't is Jezus die dit uitgaan ten leven voor ons verzekerd, bezegeld en gewaarborgd heeft. Wie sterven mag in onwankelbaar geloof, is aan Jezus op geheel bijzondere wijze verbonden. Zijn persoonlijk leven is met het leven van zijn Heiland als saamgeweven en op 't innigst verbonden. Thans hier op aarde, terwijl we onze levenstaak voortzetten, trekt die band, waarmee we aan Jezus verbonden zijn, elken morgen en elken avond. Hij is 't Hoofd, wij zijn zijn leden, en onder hem zijn we saam met hem één lichaam, en het is door die eenheid van het groote lichaam der gelooviger, dat wij aan Jezus en Jezus aan ons verbonden is, zoo dat in het machtige feit, dat hij niet in den dood bleef, maar leeft, en nu, gezeten aan Gods rechterhand, den gang van de historie en ons eigen levenslot beheerscht, ook onze toekomst besloten ligt. Konden we niet anders betuigen, dan dat Jezus uit den dood het leven verwon, en dat alzoo vermoedelijk ons gelijke uitkomst wachtte, zoo zou bange twijfel gedurig onze innerlijke rust kunnen verstoren. Wie toch zou dan durven concludeeren, dat wat van Jezus gold, ook van hem zou gelden? Of wie zou het recht hebben, om uit wat den zondeloozen Heiland wedervoer, het besluit te trekken voor zijn eigen in zonde ontvangen existentie?

Staat daarentegen Jezus niet als onzer één naast ons, zoodat we alleen uit zijn voorbeeld tot onszelf zouden kunnen besluiten, maar is Hij ons Hoofd, is Hij de Godmensch, is Hij het eenig Middelpunt, waarom zich de geestelijke existentie van alle geloovigen beweegt, dan natuurlijk treedt hier een geheel andere verhouding naar voren, en is Jezus' Opstanding ons de zekerheid en waarborg, dat Hij leeft, die alleen machtig is om door zijn leven ook ons te redden. Dit verstaat de gewone Pascha-vierder niet. Persoonlijk in zijn eigen zielsleven heeft zulk-een geen geestelijke ervaring van de macht die Christus als onze Heiland van uit den Troon der Genade, hoog in de hemelen, op zijn verlosten, die nog op aarde verkeeren, uitoefent. Ze zien 't aan, alsof Jezus met ons en wij met Jezus gelijk stonden. Zekere kracht zien ze ook in Jezus, een kracht gelijk ze zelven zijn, en nu spreekt Pascha hun als ware het van een natuurwonder. Jezus' herrijzenis kwam hun uit een natuurkracht. Welnu, zoo zullen ze ook zelven eens verrijzen. Maar meer dan 't voorbeeld heeft hun eigen verrijzenis met Jezus opstanding niet gemeen. Voor wie gelooft daarentegen staat 't zoo heel anders. Dan komt de dood uit de zonde, en uit de zonde alleen, op. Deswege zou de dood dan ook den heiligen Zone Gods nimmer moeten onderworpen hebben, en ook al gelukte 't nu aan Satan en 't Sanhedrin hem voor een oogenblik aan 't Kruis te overweldigen, dan spreekt het toch vanzelf, dat de heilige, zondelooze Zone Gods dezen band weer verbrak en in 't leven triumfeerde. Maar niets zou hieruit *voor ons* volgen. Zoo we slechts *naast* hem stonden, en Hij niet anders dan ons ten voorbeeld ware geweest, zou wat hem gelukte, toch ons nimmer gelukt zijn. Wat hij, als een heilige en zondelooze, vermocht, zouden wij, in zonde ontvangen en geboren, nimmer hebben kunnen bereiken, juist wijl de dood alleen uit de zonde is opgekomen, maar van ook, waar de zonde heerscht, niet uitblijven zal. Vandaar dat 't hier alles aankomt op de geheel eenige betrekking en verhouding waarin Jezus tot ons staat, niet als slechts één onzer en ons voorbeeld, maar als de Zone Gods en Zoon des menschen, als de Middelaar, die den band weer aanknoopt, die ons aan den Heilige moet verbinden, en nu, dank zij de hernieuwing van dien band, ons den ingang in het leven weer mogelijk maakt. Het geroep: »God, deugd, en onsterfelijkheid« kan hier geen heil brengen. Onsterfelijkheid toch is er ook voor de demonen, en zoo ook onder ons menschen voor een Judas en een Cajaphas. Niet op onze onsterfelijkheid komt 't aan. Onsterfelijk kan de eer, maar onsterfelijk ook de smaad, de schande en de knersing der tanden zijn. En daarom kent en verstaat 't Pascha niet, wie er alleen de profetie van leven na den dood uit opvangt. Om ons een waarachtig Pascha te zijn, moet niet alleen het aanzijn bestendigd en de existentie tot in eeuwigheid verlengd worden, maar moet in die eeuwige existentie *het kindschap Gods* zijn verheerlijking vinden.

En toch, ook hiermede komt ons Pascha nog niet tot zijn volle recht, en daarom kozen we ons ditmaal als leuze voor onze geestelijke feestviering dat geheimzinnige woord uit den eersten Corintherbrief, dat we er nu nog niet zijn, want dat we nu nog pas zien »*door een spiegel* in een duister gebeuren.« Vergeet toch niet, dat de toestand waarin de geloovigen hier op aarde tot in hun sterven verkeeren, zoo weinig beantwoordt aan wat in de Verrijzenis van den Christus hun als toebeschoren scheen. Voor Jezus zelf was het, na zijn Verrijzenis, een, na korte terughouding, ingaan in glorie. Jezus blijft hier niet. Hij vertoeft nog een viermaal tien dagen hier beneden, zoodat hij keer op keer zijn getrouwen nog kan ontmoeten. Een geregeld relaas van die veertig dagen ontvingen we niet. Al wat ons verhaald wordt zou in vier dagen, in stee van in veertig, kunnen voleind zijn, en omtrent hetgeen Jezus die veertig dagen, toen hij zich niet aan zijn discipelen vertoonde, deed, of zelfs waar hij was, vernemen we niets met zekerheid. Bij geen der Evangelisten, en bij niet één der apostelen, ontdekt ge ook maar een poging, om Jezus leven gedurende die vijf weken plus vijf dagen klaar voor oogen te stellen. We weten er betrekkelijk uiterst weinig van. Ook kunnen we niet zeggen, dat deze 40 dagen bij Jezus zonder alle lijden voorbij gingen. De ontmoeting met zijn jongeren en met de vrouwen gaf, denk slechts aan Thomas en aan Petrus, nog oogenblikken van spanning. Doch al zien we dit niet voorbij, het was toch slechts een zeer korte tusschenperiode die tusschen de Verrijzenis en de Hemelvaart verliep, zoo kort, dat ze bijna niet meerekent, en men veiliglijk zeggen kan, dat Jezus na zijn Verrijzenis, zonder nieuwe inzinking van zijn leven, in de heerlijkheid is ingegaan. Veel bijzonderheden zijn hierover ons niet medegedeeld. Er was op Tabor reeds voor het Kruis een verheerlijken van den Heiland geweest, en het schijnt wel, dat ook na zijn Verrijzenis deze verheerlijking in zijn uitwendige verschijning is doorgegaan. Het herkennen van Jezus viel niet zoo licht. Eer schitterde reeds vóór hij opvoer ten hemel, een begin van verheerlijking in heel zijn persoon door. Maar hierbij bleef het niet. Zijn opvaren ten hemel was vanzelf een machtige gebeurtenis, die Jezus geheelen persoon aangreep en omzette, en zonder aarzeling mag gezegd dat de verrezen Heiland, zonder lang verwijl, is opgevaren ten hemel en nu van die ure af gezeten is aan Gods rechterhand. En wel op zulk een wijze gezeten aan Gods rechterhand, dat hiermede niet slechts de plaats der eere is aangeduid die hem te beurt viel, maar hierin wordt uitgedrukt, wat van die ure af als majesteit in hem geschitterd heeft. Zijns was van die ure af een lot, een macht en een hemelvreugde, die geheel beantwoordde aan de hooge stelling, die hij als Koning van het Godsrijk nu innam. Bij Jezus, hoe men 't ook bezie, brengt de Verrijzenis heerlijkheid, en is de Man van Smarte in den Heere der heeren en den Koning der koningen ondergegaan.

Ware nu hetzelfde bij de zijnen het geval geweest, zoo zou zich hier geen strijd noch moeilijkheid voor ons voordoen. Doch dit juist liep geheel anders. De apostelen zijn niet tegelijk met Jezus ten hemel opgevaren, maar hier beneden gebleven en verwikkeld in de bange worsteling die hen reeds kort na zijn hemelvaart wachtte. Ge gevoelt welke tegenstrijdigheid zich hier voordoet. Stel, de Verrijzenis van den Christus en zijn Hemelvaart had niet anders achter gelaten dan de belofte, de toezegging en de profetie van wat bij elk der apostelen, na hun sterven, gebeuren zou, zoo zou zich hier geen schijn ook maar van tegenstrijdigheid voordoen. Het was dan gansch natuurlijk geweest, dat zij, als in zonde ontvangen en geboren, tot aan hun sterven in jammer en ellende verkeerd hadden, en dat de Christus eerst bij zijn wederkomst hen uit de graven ten leven had opgeroepen, om hen dan ook aanstonds in de volle heerlijkheid, die hij zelf genoot, te doen ingaan. Doch zóó kwam het niet te staan. In Efeze III : 1 v.v. wordt ons met apostolisch gezag het tegendeel betuigd. De inwerking en nawerking van Jezus Verrijzenis op de zijnen zou niet eerst na hun sterven een aanvang nemen, maar greep reeds plaats van de ure van hun toebrenging af, en hield aan zoolang ze in hun levenstaak hier beneden volhardden. Zoo toch staat er: »God die rijk is in barmhartigheid, door zijn groote liefde, waarmee hij ons heeft liefgehad, heeft ons levend gemaakt met Christus, en *heeft ons mede opgewekt*, en heeft ons mede *gezet in den hemel in Christus*.« Hierin nu openbaarde zich een geheel andere werkelijkheid dan oppervlakkig te vermoeden viel. Het scheen niet anders te kunnen, dan dat onze opstanding en onze hemelvaart eerst volgen zou na ons sterven hier beneden. Hier daarentegen wordt ons aangezegd, dat we niet eerst na ons sterven zullen opgewekt worden en in den hemel met Jezus zullen zijn, maar dat omgekeerd onze opwekking reeds voltooid is, en we alzoo reeds ten hemel opvoeren, en met Jezus in de heerlijkheid zijn ingeleid. En hieruit nu juist wordt de strijd geboren. Werden we eerst na ons sterfbed, en na onzen dood, ten leven verwekt, en eerst daarna in het genot van hoogere glorie gesteld, zoo zou 't zich alles van zelf verklaren. Hier op aarde bleven we dan in de banden van den dood beklemd, en jammer en ellende zou bij ons voegen. Doch zoo is het niet. De opwekking ten leven wacht ons niet eerst in de toekomst, maar ligt reeds achter ons. »Ons heeft Hij mede opgewekt en heeft ons mede gezet in den hemel.« Niet, ons *zal* Hij mede opwekken, maar Hij *heeft* het gedaan. Het is niet iets dat nog toeft en beidt, maar iets dat integendeel reeds voleind is.

Dit nu geeft een schijnbare verwarring, waarin wie oppervlakkig leeft, onwillekeurig verstrikt geraakt. De verwarring ontstaat daaruit, dat men de opstanding en de verheerlijking alleen op 't *lichaam* laat slaan, en niet evenzoo, ja zelfs principieel, op de ziel en op 't geestelijke leven. Juist dezelfde verwarring, die zich voordoet bij 't lezen van 't verhaal van den val in Genesis. »Den dood sterven« beteekent ook daar, zoo ge den oppervlakkige hoort, eenigelijk en uitsluitend den *lichamelijken* dood. Na den val had Adam, en had Eva, aanstonds in het Paradijs zelf dood moeten neervallen. Er staat toch immers: »*Ten dage* als ge daarvan eet, zult ge den dood sterven«. Op dien eigen dag van hun val hadden ze, naar die averechtsche opvatting, alzoo den dood moeten ingaan. De uitkomst daarentegen toonde, dat ze zeer zeker op dien eigen dag het zaad des doods in zich voelden opwassen, maar dat dit sterven begon met hen *geestelijk* van 't leven te berooven, en eerst daarna, in tweede instantie, ook *het lichaam* aantastte, met krankheid en honger, en dat eerst na een verloop van negen eeuwen bij Adam dit lichamelijk lijden in den dood overging. Geheel hiermede nu in overeenstemming, openbaart heel de Schrift ons, door het profetisch en apostolisch woord, dat ook in ons, als kinderen van Adam, de dood heerscht, zoolang als we hier op aarde leven, en dat wel èn in geestelijke versterving èn in lichamelijke verzwakking, ook al is 't dat eerst ten langen leste die verwoesting ook tot den lichamelijken *dood* leiden moet. Zoo en niet anders is de gereede en constante voorstelling heel de Schrift door, in Oud- en in Nieuw Testament. We worden in zonde ontvangen en geboren, met den dood in ons, en wel met dien dood die zoowel ons zielsleven als ons lichamelijk leven heeft aangetast. We maken met den dood niet eerst kennis, als we na jaren worden uitgedragen, maar van onze ontvangenis en geboorte af. Niet het waarachtige leven heerscht in ons, maar de dood, en zulks beide naar ziel en lichaam. En wat bij ons sterven gebeurt is niet, dat de dood dan pas en dan eerst tot ons nadert, maar geheel omgekeerd, dat hij, na heel ons leven in ons gewerkt te hebben, op ons sterfbed den band tusschen ziel en lichaam doorscheurt. Er is dan ook geen enkele Christelijke Kerk die 't in haar Belijdenis ons niet aldus leert en voorhoudt. Er is geen sprake van, dat we met den Dood eerst op ons sterfbed in aanraking zouden komen. Wat ons aanvankelijk onbekend bleef is niet de Dood, maar het Leven. Wie in zonde ontvangen en geboren is, kent wel den Dood, maar kent niet het leven, en het is het uiterste der oppervlakkigheid, zoo ge waant dat de Dood u pas nadert in uw einde. Veeleer omgekeerd, hebt ge met den Dood te doen gehad van uw eerste levensure af.

Was er nu geen wedergeboorte en geen bekeering, zoodat elk onzer van de jaren zijner jeugd af tot aan zijn einde in dezen staat van geestelijken dood en physieke versterving inbleef, zoo zou er geen strijd opkomen. Zoodra iemand wedergeboren werd, zou hij dan van uit dit leven worden opgenomen in den hemel. De volle heerlijkheid zou terstond het nu in hem gewekte leven bestendigen. Doch dan zou hij ook niet zijn aanzijn hier beneden nog eerst in jammer kunnen voortzetten. Hij zou terstond na zijn bekeering uit dezen jammer worden weggenomen, en opvaren in de eeuwige heerlijkheid, om bij Jezus te zijn. Zoo echter heeft God de Heere 't *niet* beschikt. Hij beschikte het geheel anders. Zijn heilige beschikking was, dat, althans in den regel, de persoon die wedergeboren werd, hier op aarde zijn bestaan bleef voortzetten. Niet eens volgde altoos aanstonds op de wedergeboorte de bekeering. En als de bekeering gevolgd was, dan trad volstrekt niet als regel aanstonds de dood in, maar werd in den staat van bekeering het leven hier op aarde nog soms jarenlang voortgezet. Ging dit nu aldus toe, dan trad hiermede een geheel andere toestand in, en wel deze, dat zulk een wedergeborene inwendig in zijn ziel de eeuwige levenskiem ontvangen had, maar dat in zijn uitwendigen staat de gesteldheid van voorheen zich bleef voortzetten. Indien een blinde, een kreupele, een geraakte zich bekeert, en hartgrondig bekeert, volgt hieruit geenszins, dat hij op dat eigen oogenblik zou kunnen zien of wandelen. Jezus kon ook dit door wonderen alzoo te weeg brengen, en ook zijn apostelen na hem deden dit, doch wie de feiten nagaat, kan niet anders getuigen, dan dat de bekeerde, zoo hij vooraf blind was, als regel ook na zijn bekeering blind blijft. Het is wel zoo, dat geestdrijvers van allerlei aard het tegendeel beweren, maar de uitkomst toont, dat in 999 van de 1000 gevallen het lichamelijk lijden door blijft gaan. Doch ook hiermede is de toelichting niet voleind. Sterker zelfs moet er nadruk op gelegd, dat uit de wedergeboorte en uit de bekeering gedurig toestanden geboren worden, die 't aardsche lijden niet doen minderen, maar 't verergeren. Bij zielloose bekeerden merkt ge dit zoo niet. Zielloos noemen we namelijk dien bekeerde, die geen der consequentien aandurft, die Jezus van hem eischt. Of Jezus al zegt, dat men vader en moeder niet mag liefhebben boven hem, toch ontwaart ge gedurig, hoe gelooviger, die

hun bekeering roemen, telkens hun geloof in den steek laten als 't op het levensverkeer met hun familieleden aankomt. Dan moet, ge ziet het telkens, Jezus voor de familie wijken, maar mag de familie niet wijken voor Jezus. Toch is dit slechts een verachtering door zwakte van het geloof. Neemt ge daarentegen de getrouwen, die zich aan Gods Woord vastklemmen, en niet dulden dat hun familie of het maatschappelijk leven hen van Jezus aftrekt, dan komt de martelaars-gestalte op. D. w. z. dat 't dan juist de trouwe geloovigen zijn, die in hun levenslot bijna aldoor lijden, en niet vooruit gaan, maar achteruit gezet worden. Zie het maar aan de apostelen. Zoo goed als allen hebben hun geloof en hun belijdenis met den prijs van hun leven bekocht.

Welnu, dat is het waarop de apostel Paulus ook in 1 Cor. XIII wijst, als hij tegenover elkander stelt, en welke de gesteldheid en de toestand van de trouw geloovigen hier beneden is, en wat deze gesteldheid der heerlijkheid, eens worden zal in de eeuwige volzaligheid. De apostel gebruikt hier 't beeld van iemand, die vlak bij een heerlijk landschap verkeeren mag, maar 't nog niet met open oog aanschouwen kan. Wat hij er alleen nog maar van te zien krijgt, is niet de rijkdom van de Goddelijke natuur zelve, maar 't beeld er van dat geworpen wordt in een spiegel. Nu is wat ge in een spiegel ziet, altoos voor een deel onzuiver. Ge ziet uw lieve kind tienmaal liever in 't eigen levensgelaat, dan dat ge dat gelaat van uw lieve kind in een spiegel opvangt. Het beeld in den spiegel leeft nooit zoo, en spreekt nooit zoo, als 't kindergelaat zelf. Dit gaat nu zelfs nog door, nu we zoo prachtige spiegels bezitten, dat ze ons tegenglanzen. Maar veel sterker nog was dit in de dagen van Paulus. In dien tijd toch leken de spiegels van verre niet in glans en klaarheid op onze huidige spiegels van de uitnemendste soort. De spiegels uit dien tijd waren klein in omvang en gaven slechts een donker beeld van wat ze afspiegelden. Vandaar dat de apostel zegt, dat het beeld in zulke spiegels ons toegeworpen, een duistere rede« gaf. Nu is dit woord »rede« thans voor ons minder verstaanbaar, en het zou ons duidelijker toespreken als er stond: Nu zien we in den spiegel een duister beeld. Doch dit daargelaten, is de zaak zoo duidelijk als 't slechts hoeft. De apostel komt ons hier betuigen, dat aan deze zijde van het graf, na onze wedergeboorte en bekeering, het leven om ons heen zich niet anders aan ons voor kan doen, dan in onvolkomen en hoogst gebrekkigen vorm. Vandaar zijn vergelijk met het kindzijn. „Toen ik zelf een kind was, zoo boekstaaft hij zijn gedachte, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, en overleide ik als een kind; maar toen ik een man geworden was, zoo heb ik te niet gedaan wat des kinds was". En zoo nu stond 't ook hier, zoo we vergelijken onzen huidigen toestand met den toestand die ons in de eeuwigheid wacht. Eens, in die eeuwigheid, zal ons zielsoog de volle zalige eeuwigheid aanschouwen, maar vooralsnog is dit niet het geval. We zijn wel niet verstoken van een indruk van het heerlijke, maar we zien 't nog niet in volle klaarheid voor ons. We vangen er thans nog slechts het beeld van op als in een spiegel, en zien 't daarom wel, maar in zeer gedempten vorm.

Eens echter komt aan dien halfslachtigen, belemmerenden toestand een einde, en dat zal zijn in de eeuwigheid; en dit drukt de apostel dan aldus uit, dat hij zegt: »Nu ken ik nog maar ten deele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ik ook gekend ben«. En dit nu op het Goddelijke zelf overbrengend, drukt hij dit aldus uit, dat hij nu 't Goddelijke nog slechts als in een spiegel opvangt, maar dat hij in de eeuwige zaligheid God kennen zal *»als van aangezicht tot aangezicht«*. Zoo is en het lijden van den gelooviga hier op aarde, en tegelijk zijn volle heerlijkheid in de eeuwige toekomst, verklaard. Hier, zoo zegt hij in vs. 9, kennen wij nog slechts ten deele, en wij profeteeren nog slechts ten deele, doch wanneer het volmaakte, d.i. de eeuwige volzaligheid, zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten deele was te niet gedaan worden. De principieele tegenstelling spreekt zich alzoo klaar en duidelijk uit. Wie gelooft, d.w.z. wedergeboren en bekeerd is, zal bij trouwe belijdenis, het hier op aarde allicht pijnlijker hebben dan de ongeloovige. Er is wel opstanding, die ook voor hem uit de Verrijzenis van Christus uitvloeit, maar die opstanding heeft nog alleen in zijn innerlijk wezen plaats gegrepen, en de wereld om hem heen is nog gebleven wat ze was. Tusschen die wereld en zijn innerlijk wezen is alzoo de harmonie nog minder geworden dan ze eertijds was. Is hij nu getrouw, en aarzelt hij in niets om voor zijn verrezen Heiland uit te komen, dan zal dit hem geestelijk verrijken, maar uitwendig in moeite brengen, en hem, in stee van heerlijkheid, veel lijden en droefenis berokkenen, ja ten slotte het martelaarschap over hem doen komen. Het kind der wereld drinkt dan zijn wereldgenietingen in, maar het kind van God derft zelfs den vrede en de ruste hier beneden.

Toch deert dit hem niet.

Immers juist uit zijn Verrezen Heiland vloeit hem, zoo vaak dit noodig is, de geestelijke kracht toe om staande te blijven, in veel klaarder besef dan een ontrouw belijder ervaart, en dan ziet hij, wat heil uit Christus opstanding ook hem toevloeit. Het leven van Gods kind straalt van Boven uit. Het straalt hem toe niet in zijn uitwendig levenslot, maar in het verborgene van zijn zielsleven. En juist daardoor wordt in dit verborgen zielsleven de kracht geboren, om alle geweld en bitterheid der wereld te weerstaan. En zoo doorziet ge den drieërlei zegen die uit Christus' verrijzenis ons toevloeit. Allereerst het uitzicht, de belofte en de toezegging, dat het met dit leven niet ten einde gaat, maar dat na de beëindiging van dit leven en den dood, een ander en veel heerlijker leven ons is toegezegd. In de tweede plaats de zekerheid, dat de Verrezen Heiland van uit den hemel ons gadeslaat, kent, sterkt en staande houdt, en eenmaal bij ons sterven den doorgang zal geven naar het Vaderhuis. Maar dan ook in de derde plaats, dat we het nieuwe leven niet eerst wachten na den dood, maar reeds hier 't aan onze wedergeboorte danken, en reeds innerlijk genieten kunnen, maar dat dit goddelijk genot ons wel te staan kan komen op verdrukking van de zijde de wereld, maar dat ook onder die verdrukking de Verrijzenis van Jezus ons sterken blijft en ons, al ware het in de Martelaarskroon, dat hoogere doet vinden, wat in de Opstanding van onzen Heiland voor elk geloovige besloten lag.

Dr. A. K.

„Mij dorst".

[GOEDE VRIJDAG 1916].

> Hierna Jezus, wetende dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift zoude vervuld worden, zeide: Mij dorst.
> Johannes 19 : 28.

Het vat vol edik was niet opzettelijk voor Jezus, en voor hem alleen, naar Golgotha meegenomen. Het hangen aan het kruis verwekte gemeenlijk bij allen die er toe veroordeeld waren, een sterken, toenemenden dorst. En als de bewakers van het kruis dan merkten, dat de kruisling het niet langer uit kon houden, doopten ze in het vat met edik een spons, en brachten dan die bevochtigde spons aan de lippen van den lijder, die aan het kruis hing, opdat deze er het vocht, tot stilling van zijn dorst, uit op zou zuigen.

Die vraag om edik behoefde dan ook niet zeer luid te geschieden. De soldaten zaten vlak bij het kruis op den heuvel neder. Ze konden dus ook het zachtste woord vernemen dat van den gekruiste uitging.

Zoo hebben we het ons dan ook bij Jezus niet voor te stellen, alsof hij met machtige stem dat: »Mij dorst" zou hebben uitgeroepen. Veel meer dan een bijna zachte toeroep aan de soldaten zal 't wel niet geweest zijn.

Wat Jezus vooral met indrukwekkende stem wilde uitroepen, was 't: »Het is volbracht". Nu kan toch moeilijk beweerd, dat er meer vrije stem vereischt werd, om te roepen: »Mij dorst", dan om te betuigen: »Het is volbracht". Wordt ons nu bericht, dat Jezus om leniging van zijn dorst vroeg, om te roepen: »Het is volbracht", dan moet het onderscheid gelegen hebben in de zachtere of hardere stem, waarmee deze beide Kruiswoorden zijn uitgeroepen.

Was de dorst zoo hevig, dat Jezus over zijn stem niet meer beschikte, dan is het begrijpelijk, hoe Jezus dat »Mij dorst", met een stem die bijna niet meer kon, op half zachte wijs aan de soldaten heeft toegeroepen, en dat hij eerst na de edik genomen te hebben, weer vrijer over zijn stem beschikken kon.

Johannes zegt 't dan ook uitdrukkelijk, dat Jezus, na den edik genomen te hebben, dat »Het is Volbracht« uitriep *met groote stem*.

Dat roepen »Mij dorst« staat daarom met de overige Kruiswoorden niet op één lijn. Alleen met het: »Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten!« komt 't overeen.

Jezus lijden moest wel van tweeërlei aard zijn, een lijden naar het *lichaam* en een lijden naar de *ziel*. Dat zielelijden nu kwam tot uiting in den uitroep: Waarom hebt Gij mij verlaten, en daarnaast sprak het lichamelijk lijden in dit klagen: »Mij dorst«. De vijf overige Kruiswoorden hadden geheel andere strekking. Ze brachten of zegen, gelijk in 't toezeggen: »Heden zult Gij met mij in het paradijs zijn!« óf betuiging van mededoogen: Vader, vergeef het hun!, of eindelijk een vertroosting: »Vrouwe, zie uw zoon!« En bij deze vijf voegde zich dan de twee heilige kreten van triomf in 't »Het is volbracht«, en in 't »Vader, in uwe handen beveel ik mijn geest!«

Schijnbaar daalt, zoo bezien, het: »Mij dorst« tot de laagste orde. Het was toch op zich zelf niet anders dan een half aemachtige uiting, om eer hij sterven ging en zijn triomfkreet zou uitroepen, de tong en de lippen te bevochtigen.

Het Kruislijden had Jezus in heel 't zenuwleven, en zoo ook bij de ademhaling in de keel zoo overmachtig aangegrepen, dat Jezus feitelijk zijn stem kwijt was, en nog wel eenig geluid geven, maar niet meer spreken, laat staan nog overluid roepen kon.

Er stond om 't Kruis heen een niet zoo kleine schare. Eerst vlak bij het Kruis de officier met zijn manschappen. Dan verdrongen zich om Golgotha de priesters en de Farizeeën, en in de derde plaats stonden, op zekeren afstand, de scharen die hem uit Jerusalem gevolgd waren, en onder deze een klein aantal van Jezus vrienden en vriendinnen. Om deze geheele schare te bereiken, was alzoo zekere verheffing van stem noodig. Hiertoe nu was Jezus, toen de dorst hem hand over hand meer kwelde, niet meer in staat. En daar Hij nu zijn laatste Volbracht zoo overluid wilde uitroepen, dat zelf de verstaf-staanden van zijn vrienden het konden opvangen, vroeg hij eerst om den edik om zijn tong en keel weer vrij te maken, en vandaar de uitroep: »Mij dorst".

Op zich zelf greep hier alzoo niets anders plaats dan wat bij elke kruisiging gewoon was, en zonder aarzeling mag aangenomen, dat ook de twee medekruiselingen nu en dan om den edik met hysop zullen geroepen hebben.

Alleen maar, bij Jezus lag hierin een dieper ingaande beduidenis, wat ge het beste voelt zoo ge herleest, wat dezelfde Evangelist ons bericht over Jezus als het »Eeuwige Woord«. »In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God!« Ook nu toen Jezus' als mensch in ons menschelijk leven optrad, was 't woord dat van hem uitging, het groote Evangelie dat hij aan de wereld brengen kwam. Heel de Schepping was niet anders geweest, dan 't zichtlijke inkleeden van wat van alle eeuwigheid in dat Eeuwige Woord besloten lag. Ook bij ons is wat we zingen of spreken in het woord, de uitdrukking van 't diepste dat in ons wezen wortelt of omgaat. Wat onder alle schepsel op deze aarde ons kenmerkt, komt tot de hoogste uiting in het woord. En waar nu de Zone Gods die zelf het eeuwige Woord was, als onzer één onder ons optreedt, daar is zijn *woord* de hoogste levensuiting die uit hem opwelt. En dit *woord*, de macht over dit *woord*, in Jezus te knakken, was deswege zoo bange ergernis.

Juist dit nu lag in den smadelijken dood, dien de onheilige en verloren wereld Jezus aandeed, als vanzelf besloten. Was bij Jezus het *Woord* het hoogste, ook dat *Woord* moest Jezus aan dit Kruis ontnomen worden. En hierom nu was het, dat in dien uitroep: »Mij dorst" een zoo overweldigende krenking van Jezus heiligen persoon lag.

Aan hem, die zelf 't Eeuwige Woord was, en uit wien alle heilige sprake ook in ons menschen vaart, hem zou nu zelf het *woord* ontnomen worden; ontnomen door hem in het orgaan der sprake zelf aan te tasten.

In het dorsten aan het Kruis werd demonisch beslag zelfs op Jezus' sprake, taal en woord gelegd.

En daarom nu was reeds in de Psalmen dat dorsten van den Messias voorspeld, en kon ook dat bange: »Mij dorst" op Golgotha niet uitblijven.

Dr. A. K.

Amsterdam, 7 April 1916.

Nu de voorstellen der Bevredigingscommissie in zake het onderwijs publiek zijn gemaakt en heel de Christelijke pers over deze voorstellen haar oordeel heeft geuit, blijkt wel, dat de arbeid dezer Commissie niet ongelukkig is geweest en ons metterdaad zelfs een goed stuk vooruit heeft gebracht op den weg die naar de door alle partijen zoo gewenschte pacificatie leidt.

Indien deze voorstellen worden aangenomen, zal de financieele gelijkstelling van het openbaar en het christelijk lager onderwijs verkregen zijn, en die gelijkstelling wordt geschonken zonder dat daaraan, althans voorzoover we voorloopig kunnen oordeelen, te bezwarende voorwaarden voor het christelijk onderwijs verbonden zijn. Tweeërlei zal dientengevolge bereikt worden. Vooreerst, dat straks aan onze Christelijke onderwijzers een even hoog salaris zal uitgekeerd worden als aan de openbare onderwijzers en dat salaris zóó zal geregeld worden, dat daarmede hun een behoorlijke levenspositie wordt verzekerd. En ten tweede, wat ons niet minder waard is, dat het Christelijk onderwijs nu vrij de vleugen zal kunnen uitslaan en geen geldgebrek meer een beletsel zal wezen om een Christelijke School op te richten. Vooral in onze groote steden zal dientengevolge een groote uitbreiding van de Christelijke scholen te wachten zijn. Dat men ook van linksche zijde bereid bleek hiertoe mede te werken — slechts één lid der Commissie had bedenkingen — toont, dat er metterdaad bereidwilligheid was om aan de zoo dikwijls geuite grieven van ons Christelijk volksdeel tegemoet te komen. Vergelijkt men in dit opzicht, hoe de positie van het liberalisme tegenover de Christelijke School was onder het regime van Kappeyne van de Coppello, dan kan met groote dankbaarheid dezen omkeer in de overtuiging worden geconstateerd. Toen was heel de toeleg om door finantieele bevoorrechting van de openbare school en door al zwaarder lasten, die aan de Christelijke School werden opgelegd, deze laatste den strijd om het bestaan schier onmogelijk te maken. Thans wil men een vrije en eerlijke concurrentie, doordat aan beide scholen gelijke financieele hulp door den Staat zal worden geboden. Aan het onrecht, dat ons was aangedaan, zal een einde worden gemaakt, en hetgeen in dezen strijd prikkelde en ergerde, zal daardoor worden weggenomen. En een periode van nieuwen opbloei en krachtsontwikkeling van ons Christelijk onderwijs zal van de aanneming dezer voorstellen ongetwijfeld het gevolg wezen.

In zooverre is er dus voor ons zeer zeker reden om met den arbeid dezer Commissie tevreden te zijn, en verdient zij de hulde die haar werd toegebracht.

Toch dient tevens duidelijk te worden uitgesproken, dat door den arbeid dezer Commissie ons ideaal niet bereikt is geworden.

Voorcerst is onze strijd op schoolgebied nooit alleen en zelfs niet in de eerste plaats gegaan om financieele gelijkstelling, maar om de leuze: *de vrije school regel en de staatsschool aanvulling*. Waarom dit beginsel niet van liberale zijde aanvaard zou kunnen worden, is ons nog altoos niet duidelijk. Zoolang het liberalisme meende de éene nationale school voor heel het volk in stand te kunnen houden, was het begrijpelijk, dat men de staatsschool tot regel wilde stellen. Maar nu men gezien heeft, dat dit onmogelijk is en daarom aan de vrije school gelijk recht wil geven, is er ook geen enkel bezwaar meer, om deze leuze van Groen over te nemen. De *vrije* school wil toch volstrekt niet zeggen de *Christelijke* school, maar een school die door de ouders wordt opgericht en waar zij bepalen in welken geest het onderwijs zal gegeven worden. Een vrije school kan dus evengoed neutraal als christelijk, modern als confessioneel, socialistisch als antirevolutionair zijn. Nu is het ongetwijfeld waar, dat de Commissie het dogma van de alleenzalig makende staatsschool niet onbelangrijk verzwakt heeft, doordat ze voorstelt in alinea 1 van Art. 192 der Grondwet: »het openbaar onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regeering", het woord *openbaar* te schrappen, en in de derde alinea: »er wordt overal in het Rijk van overheidswege voldoend openbaar lager onderwijs gegeven", de woorden in te voegen: »gelegenheid tot het ontvangen van" maar de staatsschool blijft met dat al toch de eerste plaats innemen, en wie de thans ontworpen redactie vergelijkt met hetgeen de Grondwets-herzieningscommissie onder het kabinet-Heemskerk voorstelde, voelt toch welk een principieel verschil er tusschen beide redacties is.

En niet minder ernstig is onze tweede grief, dat de Commissie wat het financieele vraagstuk betreft, wel een radicale en afdoende oplossing brengt voor wat het lager onderwijs aangaat, maar dit niet doet voor het Middelbaar en Hooger Onderwijs. Een verwijt maken we de Commissie zelf daarvan niet, want ze was gebonden aan haar opdracht en kon niet buiten haar boekje gaan. Maar een volkomen bevredigende oplossing van den schoolstrijd biedt haar arbeid daarom niet. Het vraagstuk van het Middelbaar en vooral van het Hooger Onderwijs blijft nog even ernstig aan de orde. En de strijd zal op dat punt onverzwakt moeten worden voortgezet, totdat ook hier ons recht is gedaan.

Natuurlijk dient bij een billijke beoordeeling van den arbeid der Commissie wel rekening te worden gehouden met het feit, dat we geen rechtsch Kabinet en ook geen rechtsche meerderheid in de Tweede Kamer hebben. Zoowel op de saamstelling als op den arbeid dezer Commissie heeft deze politieke constellatie invloed uitgeoefend. Houdt men dat in het oog, dan zal men niet ondankbaar wezen. Onze mannen hebben in deze Commissie gedaan wat ze konden, en aan de vertegenwoordigers der linksche partijen moet de lof worden toegekend, dat zij tot schikken bereid waren. Daardoor is bereikt, dat de voorgestelde regeling met zoo goed als algemeene stemmen werd aangenomen. En in deze verzoeningsgezindheid ligt een profetie voor de toekomst, wier beteekenis we niet onderschatten.

„Secte-scholen".

In het Avondblad van het *Handelsblad* van 17 April komt een artikel voor onder het opschrift: »Op den weg naar bevrediging«, waarin de voorstellen der Bevredigingscommissie worden besproken.

Op den inhoud van dit artikel willen we niet ingaan, maar wel is ons doel te protesteeren tegen den krenkenden naam, waarmede in dit artikel voortdurend het Christelijk onderwijs wordt aangeduid. De Christelijke School wordt genoemd de *secteschool* en het Christelijk onderwijs het *sectarisch* onderwijs.

Nu kan over de beteekenis van het woord *secte* en *sectarisch* geen verschil bestaan. *Secte* staat altoos tegenover *kerk*; het duidt een groep van personen aan, die in onderscheiding van de algemeen aangenomen leer eener Kerk er andere begrippen op na houden, hetzij ze in de Kerk blijven of daarom van de Kerk zich afscheiden. Zoo spreekt men van de secte der Sadduceen en Phariseën onder Israel; en zoo ook van de secte der Wederdoopers, Darbisten, Irvingianen enz. In zoo verre had Groen van Prinsterer volkomen gelijk, toen hij de openbare school een secteschool en wel de secte-school der modernen noemde, want op de openbare school was het modernisme oppermachtig geworden, en het modernisme is geen *Kerk*, heeft zich ook nooit als Kerk voorgedaan, maar is een *secte*.

Maar de bijzondere school, die het Woord Gods aan de kinderen van ons volk brengt en aan de belijdenis van ons algemeen ongetwijfeld Christelijk geloof vasthoudt, een *secteschool* te noemen, toont óf dat de schrijver van dit artikel de beteekenis van het woord secte niet verstaat, óf wel het drukt op het Christendom een schandmerk, alsof dit een secte in ons land zou wezen.

Toen Tertullus, de advokaat van het Joodsche Sanhedrin, voor den rechterstoel van den Romeinschen landvoogd Felix verscheen om Paulus te beschuldigen, noemde ook hij Paulus »een pest, die oproer verwekt onder al de Joden, en een opperste aanvoerder van de *secte* der Nazarenen«.

Paulus protesteerde hier tegen, door te antwoorden: »dit beken ik, dat ik naar dien weg, *welken zij secte noemen*, den God der vaderen alzoo diene, *geloovende alles wat in de wet en de profeten geschreven is*«.

En de Romeinsche landvoogd was althans zoo welwillend, in zijn antwoord dat hatelijke woord van secte te mijden, toen hij tot Paulus zeide: »Als ik nader wetenschap van dezen *weg* zal verkregen hebben, zoo zal ik volle kennis van uwe zaken nemen« (Hand. 24 : 5, 14, 22).

Het *Handelsblad* blijkt het wat zijn terminologie betreft, roerend eens te zijn met Tertullus, den advokaat der Joden. Wij voor ons houden het liever met den Apostel Paulus.

Dominocratie.

Ons Gereformeerde Kerkrecht wil van dominocratie in de Kerk van Christus niets weten. De macht om te beslissen komt nooit toe aan één predikant, maar alleen aan den Kerkeraad, die daartoe wettig is aangewezen. Het bevestigingsformulier van de ouderlingen en diakenen zegt daarom, dat »bij de Bedienaren des Woords mederegeerders gevoegd moeten worden, die met hen te saam één college moeten vormen als een Raad der Kerke, opdat uit de gemeente Gods te meer geweerd worde alle tyrannie en heerschappij, die lichter kan intreden, wanneer bij één alleen of bij zeer weinigen de regeering staat". Inzonderheid geldt dit natuurlijk voor hetgeen in de gemeente de hoofdzaak is, de regeling van de Bediening des Woords en der Sacramenten, want hiervoor is altoos heel de Kerkeraad verantwoordelijk. Deze toch heeft toe te zien, dat het Woord zuiver bediend wordt en de Sacramenten heilig worden gehouden. Vandaar dat de Dordtsche Kerkenorde in Artikel XV bepaalde, dat »niemand in een andere Kerk eenige predikatie zal mogen doen of de Sacramenten zal mogen bedienen *zonder bewilliging van den Kerkeraad* aldaar.« De Kerkeraad, die de verantwoordelijkheid draagt, moet ook beslissen, voor wien hij den kansel wil openstellen.

In de Hervormde gemeente te Amsterdam stoort men zich aan deze grondbeginselen van ons Gereformeerd Kerkenrecht al zeer weinig. Een der predikanten aldaar meent, dat zijn Kerkeraad niet goed handelt door niet aan de modernen de gelegenheid te geven, dat zij regelmatig een predikant van hun beginselen kunnen hooren. De Kerkeraad daarentegen is van oordeel, dat hij dit niet doen mag, omdat hij op den kansel alleen mag toelaten, wie het Evangelie van Christus verkondigt. Bij dit conflict van overtuigingen gaat bedoelde predikant nu geheel eigenmachtig te werk en laat op geregelde tijden moderne predikanten optreden in de predikbeurten, die door hem moesten worden vervuld. En de Kerkeraad staat hiertegenover machteloos. Natuurlijk, want de oude Kerkenorde onzer Gereformeerde Kerken is in de Hervormde Kerk reeds allang afgeschaft en de Kerkeraad leeft onder de heerschappij van de reglementen der Hervormde Synode, waarin wel gezorgd is, dat bedoelde bepaling er niet in voorkwam. *Dominocratie* toch wordt door de Hervormde Synode niet gekeerd, maar juist geëerd en beschermd.

Dr. Kromsigt zal nu bij den Kerkeraad een voorstel aanhangig maken om aan dit spel van domineeswillekeur een einde te maken. We zijn nieuwsgierig, hoe dit zal afloopen. Want al neemt de Kerkeraad dit voorstel aan, daarmede is de zaak nog geen stap verder. De recalcitrante predikant zal zich aan dit Kerkeraadsbesluit al even weinig storen. En de Hoogere Besturen — men lette er maar op, of onze profetie niet uitkomt — stellen hem volkomen in het gelijk.

Het gezin bijeen.

In onze groote stadskerken is de maatregel ingevoerd, dat aan de gezinnen gelegenheid wordt gegeven, om, wanneer zij dit verkiezen, in de Kerk bijeen te zitten. Wel doet de invloed van het conservatisme zich ook hier nog gelden, en ziet men nog maar al te veel de vrouwen in het middengedeelte van het kerkgebouw op de stoelen zitten en aan beide zijden op de banken de mannen, terwijl de kinderen, meest zonder opzicht, naar de galerij worden gestuurd, maar menig vader voelt toch, dat deze splitsing in de Kerk niet wenschelijk is en draagt daarom zorg, dat hij vaste plaatsen heeft, waar hij met zijn vrouw en de kinderen saam kunnen zitten. Alleen op de dorpen wil deze goede gewoonte er nog niet in en wordt het nog altoos bespottelijk gevonden ja zelfs door degenen, die met de aanwijzing der zitplaatsen belast zijn, soms onmogelijk gemaakt, dat het gezin in de Kerk bijeen blijft.

Er mag daarom nog wel eens op gewezen worden, dat deze splitsing van het gezin in de Kerk niets voor, veeleer alles tegen zich heeft en daarom door den Kerkeraad ook niet aangemoedigd, maar veeleer tegen moet worden gegaan. Dat men in de Kerk niet alle mannen en vrouwen door elkander laat zitten, is op zich zelf niet af te keuren. Al moest de heiligheid van de plaats elke zondige gedachte en opwelling onderdrukken, toch weet ieder kenner van het menschenhart wel, dat dit helaas niet altijd zoo is. En het is beter elk gevaar in dit opzicht te voorkomen. Maar dit geldt natuurlijk niet ten opzichte van het *gezin*, dat ook in de Kerk als *gezin* saamkomt en daarom liefst saam moet blijven. Daardoor alleen kunnen de ouders toezicht houden op hun *kinderen*, niet alleen om te zien, of zij werkelijk de predicatie bijwonen, maar ook om na te gaan, hoe ze onder de predicatie zich gedragen, en of ze wel met ernst luisteren naar het verkondigde woord. Zendt men de kinderen daarentegen naar de gaanderij, dan zijn ze van het ouderlijk toezicht geheel vrij en leidt dit niet zelden tot ergerlijke tooneelen, er wordt op de gaanderij gelachen en gebabbeld, gekheid gemaakt en gestoeid en soms zelfs onder de bediening des Woords in stilte nog even gerookt. Niet alleen dat de predikant daardoor wordt gehinderd, maar ook de gemeente wordt daardoor ontsticht. Al dit kwaad kan voorkomen, wanneer maar als vaste regel aangenomen wordt, dat de kinderen bij de ouders blijven; niet alleen de zeer jonge maar ook de oudere.

De kinderen des Verbonds.

XXX.

Zoo blijkt dus, hoe volkomen terecht onze Geloofsbelijdenis in Artikel XXXIV zegt, dat »men de kinderkens der geloovigen behoort te doopen en met het merkteeken des verbonds te verzegelen, gelijk de kinderkens in Israel besneden werden op dezelfde beloften, die onzen kinderen gedaan zijn«, aangezien »de doop hetzelfde doet aan onze kinderen hetgeen de Besnijdenis deed aan het Joodsche volk, hetwelk de oorzaak is, waarom de Heilige Paulus den doop noemt de Besnijdenis van Christus«. Ook onze Catechismus geeft in Zondagsafdeeling XXVII denzelfden grond aan voor den kinderdoop, wanneer de onderwijzer zegt, dat »de kinderen door den Doop als door het teeken des Verbonds der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongeloovigen moeten onderscheiden worden, gelijk in het Oude Verbond of Testament door de Besnijdenis geschiedt is, voor dewelke in het Nieuwe